

Τίτλος πράξης: «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων 2005–2007»
ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Επιστημονικές υπεύθυνες

Άννα Φραγκουδάκη

κοινωνιολόγος της εκπαίδευσης, καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Θάλεια Δραγώνα

κοινωνική ψυχολόγος, καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Δράση: Σύντμηση και αναμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού Ιστορίας της Α΄ γυμνασίου

Επιστημονική υπεύθυνη

Έφη Αβδελά

ιστορικός, καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης

Επιμέλεια ύλης

Θεοδώρα Ρόμπου-Σαμαρά

αρχαιολόγος, διδάσκουσα Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Επεξεργασία υλικού – Συντονισμός

Φωτεινή Ασημακοπούλου

ιστορικός, επίκουρη καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Θεοδώρα Ρόμπου-Σαμαρά

Συγγραφείς

Θεοδώρα Ρόμπου-Σαμαρά

Ηλίας Αρναούτογλου

ερευνητής, Κέντρο Έρευνας της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου / Ακαδημία Αθηνών

Δημήτρης Καράμπελας

δρας Ιστορίας του Δικαίου

Γιάννης Τελέλης

Κέντρο Έρευνας Ελληνικής και Λατινικής Γραμματείας / Ακαδημία Αθηνών

Γλωσσική και φιλολογική επιμέλεια

Ιωάννα Μείτάνη

φιλόλογος, επιμελήτρια επιστημονικών εκδόσεων

Ελένη Μπεχράκη

φιλόλογος-αρχαιολόγος, επιμελήτρια επιστημονικών εκδόσεων

Σχεδιασμός δραστηριοτήτων

Αναστασία Δημητρίου, δασκάλα

Βικτωρία Λαγοπούλου, δασκάλα

Βασίλης Κουργιαντάκης

φιλόλογος, καθηγητής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Γλυκερία Μπασδέκη

φιλόλογος, καθηγήτρια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Τριαντάφυλλος Πετρίδης

φιλόλογος, καθηγητής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Σχεδιασμός χαρτών

Γιώργος Σιδηρόπουλος

χωροτάκτης, δρας Γεωγραφίας, διδάσκων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Γιάννης Κορωνιός

πολιτικός μηχανικός, γραφικές τέχνες

Επιμέλεια χαρτών

Παρασκευάς Κονόρτας

ιστορικός, αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Σύνταξη χρονολογικών πινάκων

Κλεοπάτρα Παπουτσή

ιστορικός, διδάσκουσα Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Δημήτρης Κάκος

ιστορικός

Βασίλης Κουργιαντάκης

Σχεδιασμός έκδοσης – Σελιδοποίηση

Γιάννης Κορωνιός

Εύα Χαλδαίου

γραφικές τέχνες, φωτογράφος, ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνας

Η παραγωγή του βιβλίου άρχισε την περίοδο 2002–2004, κατά τη δεύτερη φάση του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων, οπότε και ολοκληρώθηκε σε μια πρώτη μορφή. Επιστημονικός υπεύθυνος εκείνη την περίοδο ήταν ο Παρασκευάς Κονόρτας, ιστορικός, αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συνεργάστηκαν επίσης, εκτός από τους παραπάνω, οι: Γιάννης Γιγουρτζής, φιλόλογος, καθηγητής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, Παρασκευή Δεληκάρη, φιλόλογος, καθηγήτρια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και Μαρία Πουλοπούλου, γλωσσολόγος, Ε.Ε.ΔΙ.Π. Πανεπιστημίου Κρήτης.

Η ΠΡΑΞΗ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΚΑΤΑ 80% ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑ 20% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

ΥΠΕΠΘ – ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ:

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

**Από τους πρώτους ανθρώπους ως την ίδρυση
της Κωνσταντινούπολης (330 μ.Χ.)**

Α΄ Γυμνασίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1

Από τους πρώτους ανθρώπους
ως το νεολιθικό πολιτισμό
2.000.000–3000 π.Χ. περίπου

A. Οι πρώτοι άνθρωποι	12
B. Πώς χωρίζουμε τις εποχές	13
Γ. Η Εποχή του Λίθου στον ελλαδικό χώρο και σε άλλες περιοχές	13

Κεφάλαιο 2

Από το λίθο στα μέταλλα
Η Εποχή του Χαλκού
3000–1100 π.Χ.

1. Η τρίτη χιλιετία (3000–2000 π.Χ.)	
A. Ο κυκλαδικός πολιτισμός	20
B. Ο πολιτισμός της Τρωάδας και του βορειοανατολικού Αιγαίου	22
Γ. Ο πολιτισμός της Κρήτης (μινωικός πολιτισμός)	22
Δ. Ο πολιτισμός της ηπειρωτικής Ελλάδας	23
Ε. Οι πολιτισμοί της ευρύτερης περιοχής	24
2. Η δεύτερη χιλιετία (2000–1100 π.Χ.)	
A. Ο μινωικός πολιτισμός	26
B. Ο μυκηναϊκός πολιτισμός	32
Γ. Οι πολιτισμοί της ευρύτερης περιοχής	38
Δ. Διακίνηση ιδεών και αγαθών την Εποχή του Χαλκού	42
Ε. Η Μεσόγειος σε αναταραχή και το τέλος του μυκηναϊκού πολιτισμού	46

Κεφάλαιο 3

Από το χαλκό στο σίδηρο
Ο κόσμος αλλάζει
1100–700 π.Χ.

A. Οι Σκοτεινοί Αιώνες (1100–900 π.Χ.)	48
B. Η Γεωμετρική Εποχή (900–700 π.Χ.)	49
Γ. Η «ελληνική αναγέννηση» τον 8ο αιώνα π.Χ.	53
Δ. Η ανατολική Μεσόγειος και η Εγγύς Ανατολή	58

Κεφάλαιο 4

Η Αρχαϊκή Εποχή
Οι αιώνες των μεταρρυθμίσεων
700–480 π.Χ.

A. Η άνοδος της πόλης-κράτους	62
B. Αποικισμός – Η ελληνική εξάπλωση στη Μεσόγειο και στον Εύξεινο Πόντο	63
Γ. Η πόλη-κράτος σε κρίση – Πολιτεύματα και νομοθέτες	67
Δ. Ιερά, μαντεία και αγώνες – Εκδηλώσεις πολιτιστικής ενότητας	72
Ε. Τέχνες και γράμματα – Οι πόλεις ανταγωνίζονται και συναγωνίζονται	77
ΣΤ. Το Περσικό Βασίλειο και οι σχέσεις του με τους Έλληνες	81

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 5

Η Κλασική Εποχή 478–323 π.Χ.

1. Ο ελληνικός κόσμος μετά τους Περσικούς Πολέμους – Ακμή και παρακμή της Αθήνας
 - A. Η Πεντηκονταετία – Αθηναϊκή ηγεμονία και δημοκρατία 88
 - B. Η Πεντηκονταετία – Η Αθήνα πολιτιστικό κέντρο του ελληνικού κόσμου 92
 - Γ. Κοινωνία και οικονομία στην Αθήνα 96
 - Δ. Ο Πελοποννησιακός Πόλεμος (431–404 π.Χ.) 103
2. Από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο ως το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου (404–323 π.Χ.)
 - A. Το τέλος των ηγεμονιών 108
 - B. Το Βασίλειο της Μακεδονίας 111
 - Γ. Η πνευματική ζωή και οι τέχνες 118

Κεφάλαιο 6

Ο ελληνιστικός κόσμος 323–146 π.Χ.

Η επέκταση «προς Ανατολάς»

- A. Η κληρονομιά και οι κληρονόμοι του Μεγάλου Αλεξάνδρου 122
- B. Τα ελληνιστικά κράτη τον 3ο και το 2ο αιώνα π.Χ. 123
- Γ. Οικονομία και κοινωνία 126
- Δ. Η Ρώμη κατακτά τον ελλαδικό χώρο (215–146 π.Χ.) 132

Κεφάλαιο 7

Η Ρώμη και ο ελληνικός κόσμος 146 π.Χ. – 330 μ.Χ.

- A. Η συγκρότηση του ρωμαϊκού κράτους (9ος – 1ος αιώνας π.Χ.) 134
- B. Η αυτοκρατορική περίοδος (1ος αιώνας π.Χ. – 3ος αιώνας μ.Χ.)
Κράτος, κοινωνία και οικονομία 139
- Γ. Ο ελληνικός κόσμος κάτω από την κυριαρχία της Ρώμης
(1ος αιώνας π.Χ. – 3ος αιώνας μ.Χ.) 144
- Δ. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία αντιμετωπίζει εσωτερικά και εξωτερικά
προβλήματα (3ος αιώνας μ.Χ.) 146
- E. Από τη Ρωμαϊκή στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία 148

Πώς είναι το βιβλίο

Χρώμα κεφαλαίου. Κάθε κεφάλαιο έχει διαφορετικό χρώμα. Αριθμός κεφαλαίου

Κεφάλαιο 6

Ο ελληνιστικός κόσμος 323–146 π.Χ.

Η επέκταση «προς Ανατολάς»

Τίτλος κεφαλαίου

Σημειώνεται πού μιλάμε ξανά για το ίδιο θέμα.

Εισαγωγικό κουτί στο κεφάλαιο

62

Η Ελληνιστική Εποχή, όπως ονομάστηκε από τους Γερμανούς ιστορικούς του 19ου αιώνα, είναι η περίοδος στην ιστορία της ανατολικής Μεσογείου που ξεκινάει το 323 π.Χ., μετά το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Η Ελληνιστική Εποχή τελειώνει για κάποιους ιστορικούς το 146 π.Χ., όταν οι Ρωμαίοι κυριάρχησαν οριστικά στον Ελλαδικό χώρο, και για άλλους το έτος 31 π.Χ., όταν ο Οκταβιανός βγήκε νικητής στη μάχη στο Άκτιο. Αυτή την περίοδο η πόλη-κράτος έχασε τη δύναμή της και αναγκάστηκε να μοιραστεί. Ανοίχθηκαν νέοι δρόμοι για εμπορεύματα, ανθρώπους και ιδέες. Οι άνθρωποι άρχισαν να χρησιμοποιούν ως γλώσσα επικοινωνίας τα ελληνικά και σταδιακά **εξελληνίστηκαν** ένα μεγάλο μέρος της σημερινής Μέσης Ανατολής. Ταυτόχρονα όμως, οι συνεχείς διαμάχες, οι ανταγωνισμοί και οι πόλεμοι μεταξύ των ελληνιστικών κρατών ελασθένισαν την οικονομία τους. Από την κατάσταση αυτή ωφέλησαν οι Ρωμαίοι, που γρήγορα κυριάρχησαν.

Χρώμα κεφαλαίου Χρονική περίοδος κεφαλαίου Αριθμός κεφαλαίου

700–480 π.Χ.

Κεφάλαιο 4

Γεωμετρική Εποχή Αρχαϊκή Εποχή Κλασική Εποχή

Α. Η άνοδος της πόλης-κράτους

Ιστορική γραμμή

Τίτλος υποκεφαλαίου

Εισαγωγικό κουτί στο υποκεφάλαιο

Τίτλος ενότητας

Όροι/φράσεις με έντονα γράμματα: λέξεις κλειδιά

62

Οπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, πριν από τον 8ο αιώνα π.Χ. η κοινωνία ήταν οργανωμένη με βάση τις φυλές. Από τα μέσα του 8ου π.Χ. αιώνα, σταδιακά, σε πολλά μέρη του αρχαίου ελληνικού κόσμου, οι άνθρωποι συνδέονται μεταξύ τους όχι επειδή είναι συγγενείς, αλλά επειδή είναι πολίτες, μέλη δηλαδή της ίδιας πόλης-κράτους.

Τι είναι πόλη-κράτος; Η πόλη-κράτος είναι μια ιδιαίτερη μορφή πολιτικής οργάνωσης που τη συνιστάμε σε διάφορες περιοχές του αρχαίου κόσμου ήδη από την 3η χιλιετία π.Χ. (Μεσοποταμία, Συροποταμιστική, Ιταλική χερσόνησος). Με τον όρο «πόλη-κράτος» εννοούμε ένα μικρό σε έκταση κράτος. Το κράτος αυτό αποτελείται από το **δαμά και τη χώρα, δηλαδή την αγροτική περιοχή που βρίσκεται γύρω από το αστυ.**

Η ελληνική πόλη-κράτος και τα χαρακτηριστικά της

Ο όρος πόλη-κράτος χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα μικρά κράτη που υπήρχαν στον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Η αύξηση του πληθυσμού βοήθησε στη δημιουργία της πόλης-κράτους. Για να δημιουργηθεί η πόλη-κράτος ενέχονταν σταδιακά οι διάφοροι οικισμοί. Όπως είδαμε, ήδη από τη Γεωμετρική Εποχή, η βασιλεία παρακμάζει και η εξουσία περνάει στα χέρια μιας μικρής ομάδας, των αριστοκρατών. Σε αρκετές όμως περιοχές του ελλαδικού χώρου παραμένει η βασιλεία μέχρι και τη Ρωμαϊκή Εποχή. Σε άλλες περιοχές πάλι, το πολιτεύμα γίνεται άλλοτε ολιγαρχικό και άλλοτε δημοκρατικό.

Για τα πολιτεύματα που υπάρχουν περισσότερο στο σύγχρονο κεφάλαιο

Στην οργάνωση της πόλης-κράτους βοήθησε και η **ανάδοση του νόμισματος. Με το νόμισμα η πόλη-κράτος λειτουργούσε καλύτερα. Σε νόμισμα πληρούσαν για να αγοράσουν και τα πρόσωπα. Με τα χρήματα αυτά η πόλη-κράτος μπορούσε να χτίζει ναυπηγεία να πληρώνει στρατό. Το νόμισμα συμβόλιζε την ανεξαρτησία της πόλης-κράτους, αφού μόνο η πόλη-κράτος μπορούσε να εκδίδει τα δικά της νομίσματα. Σημεία για το νόμισμα έγινε το μέσο για την ανάπτυξη του εμπορίου.**

Ο πληθυσμός της πόλης-κράτους αποτελείται από το **πολίτες και τους δούλους. Στη **οικονομία** της πόλης-κράτους βοηθούσαν όλοι, οι καθεύδων όμως έχει διαφορετικές σχέσεις. Το ποσό που η πόλη διαφέρει σε κάθε πόλη-κράτος. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι πολίτες γίνονται όσοι ενήλικες έχουν πατέρα που είναι πολίτης. Οι πολίτες αποτελούν το **δαμά**. Εκάστη την εποχή, όπως και τις επόμενες, οι πολίτες δεν ανήκουν στους πολίτες.**

Χρώμα κεφαλαίου Χρονική περίοδος κεφαλαίου Αριθμός κεφαλαίου Τίτλος ενότητας

478–323 π.Χ.

Κεφάλαιο 5

Αναπαράσταση ενός αρχαίου θεάτρου. Τον 5ο αιώνα π.Χ. η παραγωγή γίνεται στην κυκλική αρχιτεκτονική. Το κτίριο πίσω από την αρχή είναι ο ορχηστράς.

5.24

Τίτλος ενότητας

Κουτί με σημαντικές πληροφορίες

Επεξηγούνται όροι, έννοιες, λέξεις.

Σημειώνεται πού μιλάμε ξανά για το ίδιο θέμα.

100

Η **κομωδία προέρχεται και αυτή από τις διονυσιακές λατρείες. Και πάλι από τα έργα που παίζονταν στην Αθήνα στον 5ο και 4ο αιώνα π.Χ. μόνο ένα πολύ μικρό μέρος γνωρίζουμε σήμερα: είναι ολόκληρα έργα ενός μόνο κωμικού, του **Αριστοφάνη**.**

Ιστορία και φιλοσοφία

Ιστορία. Τον 5ο αιώνα π.Χ. γεννήθηκαν τα πρώτα μεγάλα έργα της πεζογραφίας, που συνδέονται ολόκληρα. Και τα δύο είναι ιστορικά και ασχολούνται με τη σύγχρονη τους ιστορία:

Τους Περσικούς Πολέμους περιέγραψε ο **Ηρόδοτος και τον Πελοποννησιακό Πόλεμο περιέγραψε ο **Θουκυδίδης**.**

Ο Θουκυδίδης είναι ο πρώτος που μελέτησε συστηματικά το παρελθόν. Οι συστάσεις ήταν σημαντικοί όχι μόνο για τη φιλοσοφία, αλλά και για την πολιτική, αφού οι σημαντικότερες πολιτικές της εποχής αυτή ήταν μαθητές τους. Σκοπός της διδασκαλίας τους ήταν να ελευθερώσουν το ανθρώπινο πνεύμα από όλες τις δεσμεύσεις. «Ο άνθρωπος είναι το μέτρο για όλα τα πράγματα»: αυτό είπε ο **Πρωταγόρας, από τα Αθήνα. Αμφισβήτησαν τις αλήθειες που παραδίδονταν μέχρι τότε οι άνθρωποι. Είπαν μάλλον ότι με την κρατική ενίσχυση μπορούν να εξηγηθούν από ποιό κατάνοια οι θεοί. Μεγάλα αντίπαλοι των απόψεων των σοφιστών ήταν ο Σωκράτης και ο μαθητής του Πλάτωνας.**

Για το Σωκράτη και τον Πλάτωνα θα μιλήσουμε στη σ. 118.

Αριθμηση πηγής. Ο πρώτος αριθμός δηλώνει το κεφάλαιο και ο δεύτερος τον αύξοντα αριθμό της στο κεφάλαιο.

478–323 π.Χ.

Η Κλασική Εποχή

5.25

Σημαντικοί σοφιστές που έζησαν και διδάξαν στην Αθήνα ήταν ο **Πρωταγόρας από τα Αθήνα και ο **Γοργίας** από τη Σικελία. Στην Αθήνα οι σοφιστές θα παίζουν σημαντικό ρόλο τόσο στην πολιτική όσο και στη φιλοσοφική σκέψη.**

Την ίδια εποχή η ενδιαφέρον τους προς τον άνθρωπο στρέφεται και οι φιλόσοφοι σε άλλα μέρη του κόσμου (Ινδία-Κίνα).

«Λίγη ακόμη ιστορία»

Για τις Ινδίες και την Κίνα, βες σ. 6-8.

5.25

Οι επιστήμες

Από τον 5ο αιώνα π.Χ. και μετά στην Αθήνα αναπτύχθηκε η λογοτεχνία, το θέατρο και η φιλοσοφία. Την ίδια εποχή η πόλη θα γίνει το κυριότερο κέντρο και για τις επιστήμες.

Οι αρχαίοι Έλληνες ενδιαφέρονταν για τις επιστήμες και έμαθαν πολλά από τους Αιγύπτιους και τους Βαβυλώνιους στα **μαθηματικά, την **αστρονομία** και τη **γεωγραφία**. Ο αστρονόμος **Μένelaος** από την Αθήνα μελέτησε με προσοχή τον ουρανό και υπολόγισε με μεγάλη ακρίβεια το ηλιακό έτος σε 365 μέρες και 5/19 της ημέρας, περίπου μισή ώρα λιγότερο απ' ό,τι ορίζεται σήμερα.**

Τον 5ο αιώνα π.Χ. η **κερμική έγινε επιστήμη. Μέχρι τότε οι άνθρωποι πίστευαν ότι τις αρμόδιες τις προκαλούν τα κακά πνεύματα και η σφήνη των θεών. Ο **Περικλής** από την Κω ήταν ο πρώτος που έδειξε ότι αυτό ήταν λάθος. Περιέγραψε ακόμη τα συμπτώματα για πολλές ασθένειες και είναι ο πρώτος που διέγινε την πνευμονία.**

Η οικονομία

Η **αγροτική παραγωγή ήταν η πιο σημαντική ασχολία για τους Αθηναίους. Οι Αθηναίοι πουλούσαν λάδι, ιδίως στην Κριμαία στο βόρειο Εύξεινο Πόντο, καθώς και στην Αίγυπτο, όπου δεν υπήρχαν ελιές. Πωλούσαν επίσης κρυστάλλους διαφόρων ειδών, όπως στην Αίγυπτο, και άσπασμα εξοχικών αγείων, που έχουν βρεθεί σε κάθε άκρη της Μεσογείου.**

Όταν αυξήθηκε ο πληθυσμός της Αθήνας, οι Αθηναίοι έπρεπε να εισάγουν σιτάρι. Εκτός από τη Θράκη και την Αίγυπτο, σιτάρι εισάγονταν από τις ακτές και από τα βουνά που βρίσκονται στις ακτές του **Εξωελληνικού Πόντου. Η κυριαρχία στο Αιγαίο με τη Συμμαχία της Δήλου επέτρεπε στους Αθηναίους να βρίσκουν σιτάρι για την πόλη τους.**

Το **λάδι ήταν βασικό για την οικονομία και οι Αθηναίοι ήταν περίηρα για την ποιότητα του λαδιού τους.**

Αναπαράσταση άρκα. Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν τον άρκα για να κάνουν πολιτιστικούς μαθηματικούς υπολογισμούς.

5.26

Το **μάζωμα της ελιάς, **Μελανόμαρπος** αμφορέας, 6ος αιώνας π.Χ. Κανδινό (Μεγάλη Βρετανία), Βρετανικό Μουσείο.**

101

Πώς είναι η «Λίγη ακόμη ιστορία...»

Χρώμα κεφαλαίου. Είναι το ίδιο με το κεφάλαιο στο βιβλίο.

Αριθμός κεφαλαίου

Τίτλος κεφαλαίου

Τίτλος ενότητας

Αρίθμηση πηγής. Το γράμμα Π σημαίνει ότι βρισκόμαστε στη «Λίγη ακόμη ιστορία...», ο πρώτος αριθμός δηλώνει το κεφάλαιο και ο δεύτερος τον αύξοντα αριθμό.

Κουτί με γραπτή ιστορική πηγή

Τίτλος υποκεφαλαίου

Κουτί με τις σημαντικές πληροφορίες

Όροι/φράσεις που εξηγούνται.

Συγγραφέας γραπτής πηγής

Τίτλος πηγής. Σημειώνεται πάντα με πλάγια γράμματα.

Ο μεταφραστής της πηγής. Όταν δεν υπάρχει όνομα μεταφραστή, η μετάφραση έγινε από τους συγγραφείς του βιβλίου.

Ποιήματα
Τα ποιήματα που έγραψε ο Σόλωνας μας δίνουν πληροφορίες όχι μόνο για τον ίδιο και για τις σκέψεις του, αλλά και για τα προβλήματα που είχε η Αθήνα την εποχή του (αρχές του 6ου αιώνα π.Χ.). Επίσης τα ποιήματα των μεγάλων Σπαρτιάδων ποιητών, του **Τυρταίου** και του **Αλκίμανα**, αν και δεν έχουν διασωθεί ολόκληρα, περιέχουν σημαντικές πληροφορίες για την ιστορία της Σπάρτης στην Αρχαϊκή Εποχή. Το παρακάτω απόσπασμα είναι από ποίημα του Σόλωνα που μας το διασώζει ο Πλούταρχος.

Π 4.1
Και αν ληψήθα την πατρίδα μου
Και δε χρησιμοποιήσα τη βία του τυράννου,
Λεραίνοντας και αμαυρώνοντας τη δόξα μου, δεν ντρέπομαι.
Γιατί έτσι θα νικήσω καλύτερα όλους τους ανθρώπους.

Π 4.1
Πλούταρχος, Σόλων, 14
στη Φιλολογική Ομάδα Κέρκυρας

Α. Η Άνοδος της πόλης-κράτους

Άστυ
Το διοικητικό κέντρο της πόλης-κράτους ονομάζεται **άστυ**. Είχε κατοικούνται οι πιο πολλοί κάτοικοι. Το άστυ το προσέπεσαν τείχη και στο ψηλότερο σημείο συνήθως βρισκόταν η ακρόπολη (το οχυρωμένο κάστρο).
Κάθε άστυ είχε έκταση όσο μια μικρή σημερινή πόλη με τη περιφέρειά της. Ο πληθυσμός ήταν γύρω στα 1.000 άτομα και οι μεγάλες πόλεις-κράτη είχαν μερικές δεκάδες χιλιάδες κατοίκους. Η πόλη-κράτος είχε τη δική της διοίκηση και τους δικούς της νόμους, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως ήταν πάντα και ανεξάρτητη.

Π 4.29
Οι μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη (508-507 π.Χ.)
Η πορεία προς τη δημοκρατία

Δέκα νέες φυλές
Ο Κλεισθένης διαίρεσε την κάθε μία από τις δέκα φυλές σε τρία μέρη που τα ονόμασε **τριττίες**. Η μία τρίτη είχε παλιές από το Άστυ, η άλλη από τα Παράλια και η τρίτη από τη Μεσογαία. Σε κάθε μία από τις 30 τριττίες ανήκαν ένας ή περισσότεροι **δήμοι**, οικισμοί δηλαδή πολιτών. Με τον πολύπλοκο αυτό τρόπο ο Κλεισθένης οργάνωσε τις φυλές της Αθήνας ώστε να μην καθιστά ανήκαν άνθρωποι που κατοικούσαν σε διαφορετικά σημεία της Αττικής.

Π 4.30
Οι Αθηναίοι δεν είχαν επιθετότητα. Έτσι ήταν συντηρημένοι να αναρρέει κάποιος με το όνομα του πατέρα του πάλι στο δικό του, καθώς και με το όνομα του δήμου στον οποίο ανήκε. Για παράδειγμα, **Κίμων Μιλτιάδου Λααοκόου** είναι ο Κίμωνας, ο γιος του Μιλτιάδη, από το δήμο Λακίας και **Περικλής Ξανθόπου Χολοαργείου** είναι ο Περικλής, ο γιος του Ξανθόπου, από το δήμο Χολοαργών.

Όστρακισμός
Κατά τη διαδικασία του οστρακισμού οι Αθηναίοι μπορούσαν να χαράζουν μια φορά το χρόνο πάνω σε ένα όστρακο (πασσαμένο κομμάτι από πήλινο αγγείο) το όνομα ενός πολίτη που πίστευαν ότι είναι επικίνδυνος για τα συμφέροντά της πόλης-κράτους. Εκείνος που το όνομά του ήταν γραμμένο στα περισσότερα όστρακα εξορίζονταν από την Αθήνα για δέκα χρόνια.

Όστρακα από την Άνοδο της Αθήνας με χαραγμένα τα ονόματα των Αριστοβλή και του Μιλτιάδη και του Κίμωνος π.Χ. Αθήνα, Μουσείο Αρχαίας Αγοράς

Πώς είναι οι δραστηριότητες

Τίτλος κεφαλαίου

Αριθμός δραστηριότητας

Ένδειξη ότι η δραστηριότητα είναι προφορική.

Δραστηριότητες

Η Κλασική Εποχή

● Το κτίριο της εικόνας βρίσκεται στη σημερινή Αθήνα, στην οδό Αγίων Ασισμάτων 45. Με ποιο από τα μνημεία της Ακρόπολης μοιάζει;

● Αντιστοιχάτε τα μαθήματα με τις ηλικίες και τους στόχους.

Ηλικίες	Μαθήματα	Στόχοι
7-16 ετών	Ανάγνωση Γραμματική Γραφή	Κατάκτηση βασικών γνώσεων
16-18 ετών	Δισκοβολία Μουσική	Ανάπτυξη σωματικών ικανοτήτων
18 ετών και πάνω	Πάλη Ποίηση Στρατιωτική εκπαίδευση Τρέξιμο	Δυνατότητα συμμετοχής σε πολεμικές επιχειρήσεις

● α) Αθήνα, 440 π.Χ.: Ο πολίτης Φλοκλής μός αφηγείται μια ημέρα από τη ζωή του. Βασισμένοι στα στοιχεία που έχετε από το βιβλίο σας, διηγηθείτε πώς πέρασε ο Φλοκλής την ημέρα του. **Αναφερθείτε με προφορικό στυλ** στην: α) δουλειά **έξω** από το σπίτι, τη σύλληψη και με ποιας β) **άδεια** **έξω** τη Κλεισθένη, Σόλωνος του Φλοκλή, με αφηγείται μια αντίστοιχη μέρα από τη ζωή της. Διηγηθείτε πώς πέρασε η Κόκκινη τη μέρα της.

προφορική

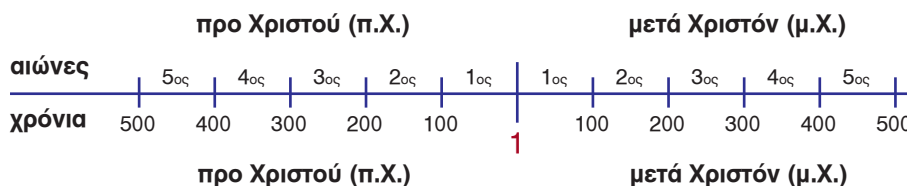

Λίγα λόγια για τη χρονολόγηση

Η χρονολόγηση είναι ένας τρόπος για να μετράμε το χρόνο. Οι άνθρωποι σε διάφορες εποχές μετρούσαν το χρόνο διαφορετικά. Κάθε πολιτισμός έχει το δικό του τρόπο χρονολόγησης. Για παράδειγμα, οι χριστιανοί χρονολογούν από τη γέννηση του Χριστού, την οποία τοποθετούν στο έτος 1. Οι μουσουλμάνοι χρονολογούν από τη χρονιά που ο Μωάμεθ έφυγε από τη Μέκκα για τη Μεδίνα (Εγίρα). Αυτό, σύμφωνα με τη χριστιανική χρονολόγηση, έγινε 622 χρόνια μετά τη γέννηση του Χριστού. Οι αρχαίοι Έλληνες άρχιζαν τη χρονολόγησή τους από τη χρονιά που έγινε η πρώτη Ολυμπιάδα, δηλαδή 776 χρόνια πριν από τη γέννηση του Χριστού. Σήμερα χρησιμοποιείται διεθνώς το χριστιανικό σύστημα χρονολόγησης.

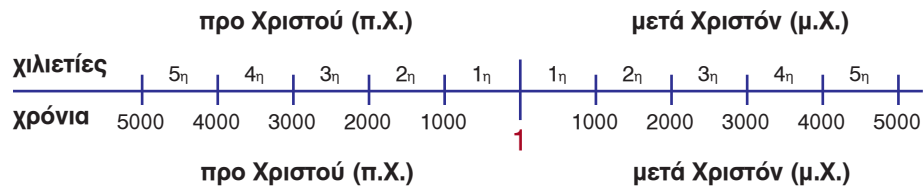
Σύμφωνα με τη χριστιανική χρονολόγηση

1. Αρχίζουμε να μετράμε από το έτος 1, δηλαδή τη γέννηση του Χριστού. Ό,τι έγινε ύστερα από αυτή τη χρονιά, λέμε ότι έγινε **μετά Χριστόν (μ.Χ.)**. Ό,τι έγινε πριν από αυτή τη χρονιά, λέμε ότι έγινε **προ Χριστού (π.Χ.)**.
2. Ο πρώτος αιώνας **μετά τη γέννηση του Χριστού (μ.Χ.)** αρχίζει το έτος 1 μ.Χ. και τελειώνει το έτος 100 μ.Χ. Ο δεύτερος αιώνας μετά Χριστόν (μ.Χ.) αρχίζει το έτος 101 μ.Χ. και τελειώνει το έτος 200 μ.Χ. Ο 21ος αιώνας αρχίζει το έτος 2001 μ.Χ. και τελειώνει το έτος 2100 μ.Χ.
3. Στα χρόνια όμως **πριν από τη γέννηση του Χριστού** μετράμε αντίστροφα: Ο πρώτος αιώνας προ Χριστού (π.Χ.) αρχίζει το έτος 100 π.Χ. και τελειώνει το έτος 1 π.Χ. Ο δεύτερος αιώνας αρχίζει το έτος 200 π.Χ. και τελειώνει το έτος 101 π.Χ.

4. Το ίδιο συμβαίνει και με τις χιλιετίες: Η πρώτη χιλιετία **μετά τη γέννηση του Χριστού (μ.Χ.)** αρχίζει το έτος 1 μ.Χ. και τελειώνει το έτος 1000 μ.Χ. Η δεύτερη χιλιετία μετά Χριστόν (μ.Χ.) αρχίζει το έτος 1001 μ.Χ. και τελειώνει το έτος 2000 μ.Χ. Και η τρίτη χιλιετία μ.Χ. αρχίζει το έτος 2001 μ.Χ. και τελειώνει το έτος 3000 μ.Χ.
5. Στα χρόνια **πριν από τη γέννηση του Χριστού** πάλι μετράμε αντίστροφα: Η πρώτη χιλιετία πριν από τη γέννηση του Χριστού (π.Χ.) αρχίζει το έτος 1000 π.Χ. και τελειώνει το έτος 1 π.Χ. Η δεύτερη χιλιετία προ Χριστού αρχίζει το έτος 2000 π.Χ. και τελειώνει το έτος 1001 π.Χ.

6. Έτος μηδέν (0) δεν υπάρχει.

Παραδείγματα

Κάτι που έγινε 330 χρόνια μετά τη γέννηση του Χριστού λέμε ότι έγινε το 330 μ.Χ. ή τον 4ο αιώνα μ.Χ. Και κάτι που έγινε 415 χρόνια πριν από τη γέννηση του Χριστού λέμε ότι έγινε το 415 π.Χ. ή τον 5ο αιώνα π.Χ.

Επίσης, κάτι που έγινε 1.492 χρόνια μετά τη γέννηση του Χριστού λέμε ότι έγινε το 1492 μ.Χ. ή τη δεύτερη χιλιετία μ.Χ. Και κάτι που έγινε 3.500 χρόνια πριν από τη γέννηση του Χριστού λέμε ότι έγινε το 3500 π.Χ. ή την 4η χιλιετία π.Χ.